

ŽALEC, 5. IV. 1960

LETO XV., ŠT. 4

IZDAJA
KMETIJSKA
PROIZVAJALNA
POSLOVNA ZVEZA V ŽALCU

Odkopavanje v hmeljiščih pred rezjo

Bogastva naše dežele pripadajo vsemu ljudstvu!

V naših pogojih privatna zemljiška lastnina ne pomeni neomejene pravice, da lahko vsakdo dela s svojo zemljo, kar hoče. Bogastva naše dežele pripadajo vsemu ljudstvu. Nihče nima pravice, s svojo nemarnostjo ali nesposobnostjo družbi onemogočiti, da ne bi z zemlje, ki pripada vsemu ljudstvu, dobivala več in cenejših proizvodov in tako pripomogla vsakemu delovnemu človeku k boljšemu življenju, tudi samemu kmetu, lastniku zemlje.

Zato se družba ne more odreči ekonomskim in regulativnim ukrepom, ki bodo porabnikom zemlje — najsi je zemlja v privatni ali družbeni lasti — nalagali takšne materialne in druge obveznosti, ki jih bodo spodbujale, da bodo na svoji zemlji proizvajali največ, kar je v danih pogojih možno

proizvesti z najugodnejšimi ekonomskimi rezultati.

In slednjič, nihče ne more pričakovati in nima pravice terjati, da bi skupnost sredstva, ki jih vlaga v kmetijstvo, neracionalno trošila, da bi podpirala nekaj, kar ne more več obstajati, to je privatnolastniške ambicije. Ta sredstva ustvarjajo delovni ljudje po tovarnah, kmetijskih posestvih in v drugih gospodarskih organizacijah in imajo pravico zahtevati, da se uporabljajo v korist vsej družbi, ne pa posameznikom ali v prid njihovim konservativnim težnjam, da bi živeli in delali tako, kakor so živeli in delali njihovi dedje, čeprav je danes mogoče več narediti, več zaslužiti in bolje živeti.

V tem smislu je treba še posebej pouda-

riti, da naši družbi ne tako ne drugače ni treba subvencionirati nizke produktivnosti, zaostalosti. Sredstva, ki jih bomo vlagali, je treba uporabiti za uvajanje in razvoj modernega načina proizvodnje z maksimalno produktivnostjo dela. S temi sredstvi se morajo in morajo okoristiti tudi kmetje, vendar v okviru splošnih programov zadrug, ki ustrezajo načelom, o katerih tukaj razpravljamo. Če namreč socialistična družba ne bo kmetov s silo podila z zemlje niti jih silila v proizvodno sodelovanje z zadrugo, pa ji seveda tudi ni treba s subvencijami umetno vzdrževati in podpirati malolastniških iluzij.

(Odlomek iz knjige Edvarda Kardelja:
»Problemi socialistične politike na vasi«)

Karel Kač, upravnik KPPZ Žalec:

Pred začetkom nove proizvodnje

V novoletni številki »Hmeljarja« smo objavili kratko analizo dosežkov lanskoletne proizvodnje. Omenili smo tudi nekatere slabosti, ki so bile predvsem posledica prešibke odgovornosti nekaterih združnih delavcev, marsikje tudi proizvajalcev samih! Nedvomno pa je res, da nam bodo lanskoletne pridobljene izkušnje samo v veliko pomoč v proizvodnji, ki smo z njo pravkar začeli.

Gre torej za drugo leto krepkejšega sodelovanja med zadrugo in proizvajalci! Preteklih šest mesecev, od kar veljajo sklenjene pogodbe za proizvodnjo v tem letu, smo koristno porabili za priprave v tekočem letu.

Tako je uspešno izvršen 6-dnevni tečaj za zaščitne referente kmetijskih zadrug, dva 14-dnevna dopolnilna tečaja za traktoriste, na sedežu nekaterih kmetijskih zadrug pa so še tečaji za traktoriste-začetnike!

Razen tega so plodne razprave s proizvajalci o družbenih nalogah v tem letu pokazale mnogo večjo zainteresiranost do organizirane proizvodnje!

To je bilo edino pričakovati, ker je le največji del proizvajalcev že spoznal, da je za njih pot v sodobno in moderno kmetijsko proizvodnjo mogoča le z združevanjem družbenih, to je združnih in zasebnih proizvodnih sredstev!

Cepprav nekateri z veliko zaskrbljenostjo razmišljajo, kaj bo z njihovim premoženjem (mislim na zemljo), bodo morali slej ko prej vendarle spoznati, da s takšnim razdrobljenim kmetovanjem ne morejo več naprej! Tako ni bodočnosti!

Prihodnost neizprosno zahteva organizirano proizvodnjo na večjih kompleksih!

Le v naši humani in demokratični ureditvi je mogoče to vprašanje, seveda sporazumno s proizvajalci, reševati tako, da bo kmet na lastni zemlji, vendar združeni v večjih proizvodnih enotah, dosegal več kot doslej z razdrobljeno individualno proizvodnjo. To je prav tisto, kar naša razvojna pot terja, če želimo vsi skupaj doseči boljše življenjske pogoje.

V hmeljarstvu je popolnoma jasno, da bo vsa nadaljnja obnova, t. j. urejevanje novih hmeljišč mogoča izključno na večjih površinah, v kompleksih! To je tudi edino prav, ker je to prvi pogoj, da se proizvodni stroški zmanjšajo in doseže večja ekonomika v tej panogi!

Poudarek, ki smo ga odmerili za to leto živinoreji, kar pa seveda velja tudi za prihodnje, daje že nekatere rezultate, o katerih je vredno spregovoriti!

Rekli smo, da so najvažnejši kulturi več ali manj podrejene vse ostale kmetijske panoge. Zlasti velja to za ožjo Savinjsko dolino!

Če je tako, potem bi le stežka verjeli v napredek, ne da bi istočasno ne videli ca. 75 % ostale obdelovalne zemlje, ki je za povečano proizvodnjo prav tako pomembna, kot zemlja pod hmeljem!

Ni torej le naključje, niti samovolja, še manj pa brezperspektivnost, če uporno vlagamo vse sile za dvig proizvodnosti živine in ostalih, poudarjamo, *gospodarsko pomembnih kultur!*

Tem nalogam je treba podrediti vse sile, v prvi vrsti pa zemljo, s katero razpolagamo.

Osnovni poudarek kooperacijske pogodbe za to leto je namenjen povečanju stalaža živine in *posredno* proizvodnji hlevskega gnoja.

Ob sklepanju pogodb so proizvajalci — hmeljarji vnesli v pogodbo stanje živine s tem, da so s podpisom pogodbe soglašali tudi s 5. čl., ki določa, da se za obračun proizvodnje hlevskega gnoja upošteva stanje živine na dan 1. marca 1960.

V tem 6-mesečnem roku je bila dana možnost, da so proizvajalci povečali število živine in s tem dosegli v glavnem kritje potreb po osnovnem gnojilu za vse svoje obdelovalne površine!

V omenjenem členu pogodbe je namreč

določilo, če do tega časa stalaž živine ne bo dosežen, da se bo odkupna cena hmelju letniku 1960 zmanjšala po objavljenih lestvicah v višini nedoseženega odstotka proizvodnje hlevskega gnoja. (Glej »Hmeljar« št. 15 od 20. oktobra 1959!).

Če je n. pr. proizvajalec s stalažem živine 1. marca zagotovil 100% proizvodnjo gnoja, bo dosegel polno odkupno ceno hmelju, če pa je zagotovil 90% proizvodnjo gnoja — manjka torej 10% — mu bo pri ceni za I. vrsto hmelja odšteto 11,70 din, pri ceni za II. vrsto 11,10 din, pri ceni za III. vrsto 6,60 din in pri ceni za IV. vrsto 3,— din, oziroma pri povprečni ceni 345 din za kg hmelja 10,35 din.

Iz popisa živine 2. marca 1960 pri hmeljarjih-kooperantih je razvidno, da je večina proizvajalcev vzela ta ukrep zelo resno.

Veliko število proizvajalcev je namreč, pri katerih so ugotovili 100% zahtevano število živine! Določen del proizvajalcev pa zaradi premale brige ali zaradi trenutnega zasluzka v prevozništvu s konji ali zaradi drugih razlogov ni te obveze resno vzel, zato so žal pri njih ugotavljali primanjkljaj, ki se bo po navedenem primeru sorazmerno obračunal pri izplačilu hmelja!

Naj navedemo nekaj podatkov iz popisa živine pri hmeljarjih!

Prednji podatki se nanašajo seveda samo na hmeljarje — kooperante, zaradi tega jih ne moremo vzeti kot stanje vseh proizvajalcev, ker je v vsaki občini še precej živinorejcev, ki se s proizvodnjo hmelja ne ukvarjajo.

V okviru občin je stanje pri hmeljarjih na področju posamezne zadruge precej različno.

Tako je v občini Žalec na področju zadruge Braslovče in Žalec kljub znatnemu povečanju števila živine najslabše stanje.

Vsaka od teh je dosegla le 72% potrebne proizvodnje gnoja, v ostalih zadrugah te občine pa so dosegli od 74% (v Gotovljah) do 89% (v Šempetru). V tej občini je bilo ob sklepanju pogodb vseh starosti goveje živine 99 na 100 ha obdelovalne zemlje. Kljub povečanju za 1471 glav ali 0,16 glave na ha je še vedno stanje nekoliko slabše kot pri hmeljarjih v ostalih občinah.

To potrjujejo dosedanje ugotovitve, da živinoreji na področju žalske občine doslej zares niso dovolj pažnje odmerjali.

Nekateri hmeljarji so si v zadnjem trenutku »pomagali« z izposojeno živino. Da ne bi prišli v težave, jim svetujemo, da takšno živinče čim prej »posvojijo« ali pa nadoknadijo primanjkljaj s čim hitrejšim nakupom.

Mogoče je namreč, da jih iznenada obišče naknadna kontrola, ki bo takrat ugotovljeno

1. Stanje goveje živine, pogodbene proizvodnje prašičev in stanje konjev (evidenčno):

Občina	Ob podpisu pogodbe	Stanje 1. 3. 1960	Povečanje števila goveje živine	Pogodbeno pitanje prašičev	K o n j i	
					ob podpisu pogodbe	stanje 1. 3. 1960
Žalec	7038	8480	1442	1735	1573	1457
Celje	1241	1337	96	374	233	232
Šoštanj	1558	1764	205	96	270	280
Mozirje	475	532	57	271	105	96
Šentjur	450	486	36	220	44	46
Šmarje pri J.	63	71	8	43	6	5
Konjice	18	21	3	—	—	—
Skupaj:	10 843	12 691	1848	2739	2231	2116

2. Proizvodnja hlevskega gnoja in dosežen odstotek v odnosu na potrebe obdelovalne zemlje:

Občina	Obdelovalna zemlja ha	Potreba hlevskega gnoja q	Proizvodnja hlevskega gnoja q	Primanjkljaj hlevskega gnoja q	% Dosežena proizvodnja hlevskega gnoja
Celje	1 060,59	106 059	89 498	16 561	84
Šoštanj	1 419,78	141 978	116 910	25 068	82
Mozirje	387,74	38 774	34 804	3 970	90
Šentjur	400,66	40 066	34 194	5 872	85
Šmarje	60,57	6 057	5 149	908	85
Konjice	13,91	1 391	1 346	45	97
Skupaj:	10 697,80	1 069 780	863 386	206 394	81

3. Stanje goveje živine ob podpisu pogodbe in stanje 1. marca 1960 na 1 ha obdelovalne zemlje, ter od skupnega stanja odstotek mlade živine do 1. leta starosti:

Občina	Ob podpisu pogodbe glav	Na ha obdelovalne zemlje		Ob podpisu pogodbe %	Mlade živine do 1. leta 1. 3. 1960 %
		1. 3. 1960 glav	Povečanje od okt. 1959 do 1. 3. 1960 glav		
Žalec	0,99	1,15	0,16	22	24
Celje	1,17	1,26	0,09	26	28
Šentjur	1,12	1,21	0,09	29	32
Šmarje	1,05	1,20	0,15	32	34
Mozirje	1,23	1,39	0,16	29	34
Šoštanj	1,10	1,24	0,14	19	25

dejansko stanje vzela, oziroma predložila kot osnovo za obračun hmelja.

Stanje, ugotovljeno na dan popisa, je torej osnova zadrugam za obračun in plačilo hmeljske proizvodnje v letu 1960.

Ni odveč, da ponovno poudarimo to, da bo proizvodni rezultat tem boljši, čim večjo skrb bomo polagali kakovostni in količinski proizvodnji ter pocenitvi proizvodnje.

Inž. Tone Wagner:

Spomladanska dela v hmeljiščih

Začeti je treba s spomladanskimi deli v hmeljiščih!

Če smo uspeli jeseni odorati, potem se sedaj lotimo odkopavanja. Dosedaj je bilo tudi toliko lepega vremena v februarju in marcu, da smo lahko, če smo si delo pravilno organizirali, že obdelali zemljo v hmeljiščih in če nismo utegnili jeseni, že tudi pognojili s hlevskim gnojem.

Nekatera hmeljišča so ostala neodorana in neobdelana od jeseni. Tam je treba takoj obdelati zemljo, kolikor nam le še ostane časa za to! Najprej, moramo, če tega še nismo, obdelati zemljo med vrstami hmelja!

To opravimo tako, da zemljo preorjemo s hmeljskim kultivatorjem, še prej jo pa pognojimo s hlevskim gnojem!

V kolikor nam to ne bo uspelo, zaradi pomanjkanja časa, pa se moramo lotiti odoravanja hmelja.

Pri odoravanju odstranimo zemljo s plugom od štorov! To moramo opraviti previdno, da pri tem ne poškodujemo štorov. Plug naj drsi nekoliko nad glavo štorov. Od odoravanja zavisi, koliko bomo imeli opravka z odkopavanjem.

Praviloma obdelamo zemljo med vrstami hmelja in odorjemo hmelj jeseni, da se nam zemlja med zimo ugodi in strukturno izboljša.

Seveda, če tega nismo storili, moramo sedaj!

Prvo spomladansko obdelovanje zemlje, to je v glavnem odkopavanje, pa je tudi pripravna za rez. Ker pa porabimo za odkopavanje več delovne sile, kot za rez, je priporočljivo, da začnemo z odkopavanjem že prej!

Seveda je to prvo odkopavanje le **odstranjevanje zemlje** v vrsti, med tem ko pustimo štor pokrite!

Greben zemlje, ki je ostal po odoravanju od štorov do štorov, prekopljemo z motiko, in jo potegnemo med vrste!

Štor ne odkrivamo prej kot tik pred rezjo. Če bi odkopali tudi štor, bi ta močnejše odganjal in porabil rezervno hrano. Poleg tega pa bi se tudi izsušil in ob rezi bi se nam lahko začesnil.

Odkopavamo paroma! Kopač zamahne z motiko in potegne zemljo grebena med vrste.

Odkopavamo malo globlje, kot pa je bila globina odoravanja. Za kopačem mora ostati razor, ki je očiščen zemlje.

Odkopavanje pred rezjo je osnovna obdelava zemlje v vrsti rastlin med rastjo.

Zavoljo tega, jo moramo opraviti temeljito!

Z odkopavanjem zemljo v vrsti temeljito

Tu je torej ključ bodočega hmeljarjenja pa tudi dohodkov, ki jih naj vsak hmeljar prejme za vložen trud.

Čeprav bo delu proizvajalcev za določen odstotek znižana odkupna cena, ker pač z obstoječim številom živine niso zagotovili 100 % proizvodnje hlevskega gnoja, lahko kljub temu dosežejo ugoden obračun, če bodo dosegli zadovoljivo proizvodnjo hmelja.

prerahljamo in onemogočimo rast plevela v vrsti!

Lani smo prav med tem opravkom storili mnogo napak, zlasti v drugoletnih nasadih! Zaradi pomanjkanja delovne sile, oziroma neugodnega vremena smo odkopavali ponekod le zemljo okoli štorov v obliki lijaka, medtem ko so med štori ostali pragi neprekopane zemlje!

Te napake kasneje ne moremo odpraviti, ker imamo preveč opravka z rezjo in z napeljavo žice!

Odkopati moramo vse, zavoljo tega pa moramo **pravočasno** začeti!

Odkopavanje zemlje med štori ali »v naprej« je možno zlasti letos, ko se je zemlja že dovolj osušila. Seveda, če nismo te ugodnosti že dosedaj izkoristili, nam neugodno vreme to prepreči. Ko nastopi čas rezi, se ne da drugače, kot da popolnoma **odkopavamo in režemo** hkrati!

Seveda pa to zahteva v kratkem času več delovne sile, ki bi jo drugače potrebovali manj, saj bi z isto delovno silo eno fazo dela te prve spomladanske konice, opravili že prej!

Tu je uspeh največ odvisen od ugodnega vremena in pravilne organizacije dela!

Zemljo okoli štorov in na njem odstranimo ob rezi!

Odkopavanje štorov mora biti temeljito.

Štor moramo odkopati toliko, da jasno vidimo glavo štorov (stari les) in da ločimo novi les.

Močno odkopavanje štorov ni priporočljivo! Pri močnem odkopavanju kopač lahko poškoduje glavo štorov in korenine, kar vse oslabi štor in omogoča, da štor oboli.

Pri odkopavanju štorov moramo paziti zlasti v vlažni in težji zemlji, da ne poškodujemo glave štorov, kjer izrašča enoletni les.

Ko je štor odkrit, ga obrežemo.

Rez je odgovorno delo, zato ga zaupajmo le izkušenim delavcem.

Štor je večletni del hmeljske rastline in tudi od njega zavisi pridelek in doba trajanja nasada.

Z rezjo dodajamo štoru obliko in globino razvoja!

Ob rezi odstranimo odvečna očesa in oskrbimo, da rezervna hrana služi le za razvoj nekaterih oči!

Med rezjo očistimo štor tudi koreninskih pritlik ali roparjev!

Pri rezi hmeljskega štorov ločimo tri osnovne načine:

1. »Gladka rez« (rez »na baline«),
2. »Rez na čep«, in

Geslo naj bo tudi letos: *čim več kakovostnega blaga!*

Zato odstranimo slabosti in na izkušnjah preteklega leta poglobimo sodelovanje med zadrugo in proizvajalci!

Pri tem pa je bistveno to, da bosta tako proizvajalec kot zadruga z vso odgovornostjo pravočasno izpopolnila vse pogodbene obveznosti.

3. »Rez na reznik«!

Te mora vsak rezač poznati!

Podrobno so opisane in tudi s slikami pojasnjene v lanski 4. številki »Hmeljarja«, zato jih tu ne bomo ponovno obravnavali.

Kdor jih ne pozna, naj znova prebere »Hmeljarja« št. 4/59.

Poudarjamo le to, da so to osnovni načini rezi!

Za rez štorov sploh ni nekakega pravila!

Vsak štor je zase posebnost in zato ga moramo glede na to tudi pri rezi tako obravnavati!

Če obrezujemo star nasad, ga bomo praviloma rezali »na čep«! Kje pa bomo puščali čep, je odvisno od lege štorov in njegove globine!

Predvsem mlajši nasadi (3 letni) so bili marsikje plitvo sajani in so se slabo razvili.

Glava štorov se je razvila visoko, korenine so se razpredle plitvo pod površino.

Zavoljo tega bomo pri takih visoko razvitih štorih puščali tisti kolobar oči ob izrastu enoletnega lesa, ki je najnižji!

Štor, ki so zelo močni, lahko režemo bolj »v živo« in s tem poglobimo!

Če pa so štori zelo slabo razviti režemo »na reznik«, kakor tudi vse drugoletne nasade!

Obrezovanje previsoko posajenega hmelja ali pa prejšnje leto površno obrežanega, zapujamo le izkušenim rezačem!

Poleg načina rezi je važen tudi čas rezi!

Najugodnejši čas je od 5. do 15. aprila.

Drugoletne nasade obrežemo pred starimi hmeljišči!

Rez po 20. aprilu je že pozna in da v povprečnih letih manjši pridelek.

Pri odkopavanju bomo naleteli na prazna mesta, kjer so rastline zaradi poškodb odmrle. V tem primeru izkopljemo jamo in ob rezi posadimo.

Seveda je mnogo bolje, če imamo za dosajenje že pripravljene ukoreninjence. Ti se hitreje razrastejo in bolje uspevajo v starem nasadu kot enoletna rastlina iz sadike!

Iz odrezanega enoletnega lesa lahko narežemo sadike za nov nasad!

Čeprav ne sadimo pri rezi novega nasada, je prav, da si manjšo površino izven hmeljišča posadimo!

Posajence bomo lahko naslednjo pomlad uporabili kot ukoreninjence za posajanje praznih mest v starih hmeljiščih.

Če bomo prva spomladanska dela v hmeljiščih pravočasno opravili, ne bo vzroka, da ne bi mogli naslednjih del, ki tudi zahtevajo določen čas opraviti v redu in pravočasno!

Ivan Debelak:

V obrobni predelih Savinjske doline bodo zrastle velike sadne plantaže

Nova smer razvoja kmetijstva se je na področju Kmetijske proizvodne poslovne zveze Žalec zelo razmahnila.

Pred leti so se še kmetijske zadruge poleg nekmetijskih dejavnosti ukvarjale s »klasičnim« pospeševanjem kmetijstva, med tem ko je dandanes povsem drugače.

Vse težnje so usmerjene v napreden in organiziran način kmetijske proizvodnje!

Področju Poslovne zveze Žalec daje naj-

večje dohodke hmelj. Intenzivnost te kulture je zahtevala večje in sodobnejše vlaganje, kar je omogočilo proizvajalcem določen napredek.

Medtem ko smo vsako leto dokaj napredovali v proizvodnji hmelja, nismo pri ostalih kulturah zabeležili tako vidnega dviga.

Posebno smo zaostajali v živinoreji in sadjarstvu!

Obrobni predeli Savinjske doline Galicija,

Ponikva, Šentilj, Andraž, Šmartno ob Paki itd. so bili v predvojnem obdobju veliki pridelovalci sadja, s katerim so zalagali osrednjo Savinjsko dolino in še izvažali v tujino!

Po vojni se je stanje naših sadovnjakov poslabšalo. Večji del sadnega drevja je dosegel svojo starostno dobo, močno so se razmnožili škodljivci in razširile bolezni. Ameriški kapar in škrlup sta popolnoma izčrpala sadno drevje. Zaradi zaostalosti proizvodnih

Primer moderne elipsasto-kotlaste vzgoje

sredstev in znanja je zaostalo naše kmečko sadjarstvo. V istem obdobju se je pa pridelovanje sadja v svetu izredno razvilo.

Naše sadno drevje nam zaradi izčrpanosti 1/3 dreves nikoli ne rodi, ostalo sadje pa le na 2 leti. Po ha pridelamo komaj 25 do 35 stotov sadja, kar je komaj 1/15 povprečnega pridelka v sodobnih sadovnjakih. V ZDA imajo povprečni pridelok 4 vagone po ha, kar še vedno smatrajo, da je premalo. V okolici Ferrare (Italija) pridelajo 9 do 10 in celo 12 vagonov jabolk na 1 ha.

Načrt obnove sadovnjakov v LRS predvideva 8.700 ha novih sodobnih sadovnjakov. Pri tem pa upošteva naše naravne pogoje in potrebe domače potrošnje, sadne industrije in izvoza sadja. Potrošnja presnega sadja je v Sloveniji zelo nizka, tako znaša poraba 25 odstotkov oziroma po osebi 20 kg, kar je znatno manj kot v drugih državah. Perspektivni plan predvideva, da bi se ta dvignila na 50 kg. Največ sadja in to 60 odstotkov se pri nas predela v jabolčnik in žganje, 15 odstotkov ga izvozimo v druge republike in države.

Sadjarški odbor pri Poslovni zvezi Žalec je na svoji seji dne 29. 1. 1960 pregledal stanje obstoječih sadnih nasadov ter možnosti obnove po sodobnih načelih. Kmečki sadovnjaki so v zelo slabem stanju, zaradi česar dajejo majhne pridelke in slabo kvaliteto kot sem že uvodoma opisal. Dane pa so možnosti obnove zaradi dobrih naravnih pogojev. Seveda, moramo prekiniti dosedanje prakso obnove na manjših površinah (parih, arih), kot so delali naši kmečki sadjarji. Preiti moramo na obnovo z velikimi strnjanimi površinami, kjer je možna celotna strojna obdelava. Izbira sadne vrste oz. sorte in vzgojna oblika pa mora biti takšna, ki ustreza naravnim pogojem kraja, s katerim je zagotovljena visoka rodovitnost z dobro kvaliteto in nizko polno lastno ceno.

Sadjarški odbor je sklenil, da naj začnejo pripravljati kmetijske zadruge investicijske elaborate za obnovo sadovnjakov v obrobni predelih Savinjske doline, ki so po rajonizaciji za sadjarstvo primerni. Ta predlog so že v letošnjem letu osvojili nekateri zadrugi sveti in ga zadali v svoj program. Začetki realizacije se že vidijo!

Zadrugi svet KZ Galicija je z delom prav resno začel! Imajo 52 ha zemljišča primerne za sadni nasad. Začela so se takoj merjenja na terenu in bo investicijski elaborat v drugi polovici aprila 1960 že napravljen. Obnova se bo vršila postopoma tekom 4 let. Kmetijsko zadruge Galicijo posnema tudi zadruge Polzela, kjer bo v tradicionalnem sadjarškem predelu Andraža uredila sadni nasad v izmeri 54 ha. Tudi tu so se že terenska dela začela izvajati. V letošnjem letu bo

načrte za sadni nasad pripravila, za površino 50 ha, tudi kmetijska zadruga Ponikva pri Žalcu.

Tako bodo rasli sadjarški objekti v obrobni predelih Savinjske doline iz leta v leto. S takšnimi objekti, ki bodo dajali po ha najmanj 5 vagonov kvalitetnega pridelka sadja, se bo občutno dvignil standard tega prebivalstva. Delavec v industriji pa bo lažje dobil kvalitetno in ceneno sadje.

KAKŠEN NAJ BO SODOBEN SADNI NASAD?

Kot že omenjeno, moramo s staro prakso v sadjarstvu prekiniti in preiti na sodobnejšo obnovo in vzgojo sadnega drevja. Pred

obnovo sadnega nasada moramo imeti v vidu, da napravimo takšen nasad, kateri nam bo dal:

1. Največjo rodnost 3 do 8 vagonov sadja po ha, kar je možno od naših vremenskih in talnih prilik.

2. Da bomo dosegli visoki odstotek kvalitetnega sadja. Zato moramo izbirati primerna zemljišča, da bomo lahko vršili kompleksno strojno obdelavo (škropljenje) itd.

3. Da bomo dosegli čim hitrejšo rodnost. To bo možno z dovoljnim gnojenjem, pravo vzgojo sadnega drevja, obrezovanjem, pravočasno borbo proti škodljivcem itd. Zato bomo vzgajali nizka sadna drevesa z najprimernejšimi krošnjami, kjer bomo upogibali rodne veje in s tem pospešili rodnost. Drevesa v teh nasadih bodo začela roditi v 4. letu.

4. Nizka proizvodna cena. Ta je odvisna od višine investicij, možnosti strojne obdelave, višine rodnosti itd.

Razdalje pri sajenju bodo mnogo manjše, kot smo dosedaj sadili. Te so odvisne od sadne vrste, sorte in podlage. Zato se bo število dreves po ha od prejšnjih 100 povečalo na 250 do 500, pri jablanah. Torej bodo nove razdalje 6 x 7 do 3 x 3 m. Razdalje prilagodimo obsegu krošnje in višini drevesa. Čim nižja sta deblo in krošnja, tem krajše so razdalje. Nižja drevesa lažje oskrbujemo, škropimo, obrezujemo, upogibamo in obiramo, kot visoka. Zato v sodobnem sadjarstvu vzgajamo nižja in sploh manjše drevesne oblike, drevje pa sadimo na krajše razdalje. Drevje z veliko krono ima večje število ogrodnih vej, zato potrebuje za razvoj take krone tudi več let in obratno pri drevju z manjšo krono. Na ha računamo 1000 do 1200 ogrodnih vej, to dosežemo pri večjem drevju kot pri manjšem.

Za lažje razumevanje odvisnosti množine pridelka, drevesne oblike, števila ogrodnih vej in razdalje sajenja proti pridelku ter začetku polne rodnosti navajam podatke v tabeli:

Krona	Število ogrodnih vej na ha	Število dreves na ha	Približna razdalja sajenja	Polna rodnost nastopa v letu	Višina drevja m
Zboljšana piramida	1200	12	10 x 10	15-20	10
Kotlasta	1200	6	7 x 7	10	7
Palmeta	1200	3	5 x 5,5	6-7	5,5
Kordonska	1200	2	3,5 x 4,5	5-6	4,5
	1200	1	2 x 4	4-5	4

Moderna oblika palmete

Zemljišče pod sadovnjakom bo služilo samo njemu. Zemlja v sodobnem sadovnjaku se bo stalno obdelovala, sejale se bodo samo kulture, ki bodo služile samo za zeleno gnojenje oz. podor. Sadni nasad bo moral biti ograjen proti zajcu z žično mrežo.

Kmetijske organizacije, ki bodo imele sodobne sadne nasade, morajo že sedaj skrbeti za strokovno delovno silo, katere imamo premalo. Nasad 50 ha sodobno urejenega sadovnjaka bo opravljalo 10 do 15 delavcev, ki bodo morali biti specializirani. Zato je nujno.

Inž. Miljeva Kač:

Kakšne so naloge varstva rastlin v aprilu?

V aprilu škropimo predvsem sadno drevje. Začeli smo s hruškami, zatem pa so na vrsti jablane, ribez, češplje in maline. Razen tega bo potrebno v aprilu škropiti še vinsko trto, žita proti plevelom in nemara še hmelj, lan in sladkorno peso proti bolhačem. Še natančneje o tem, koliko škropljenj bo treba v tem mesecu izvesti in kdaj, bo odločalo vreme.

Cvetni nastavek na sadnem drevju je letos v vsem celjskem okraju izredno bogat. Zato bo treba posvetiti veliko več pozornosti škropljenju sadnega drevja kot lani, posebno v sadjarskih predelih!

Dogovorili smo se, da bomo le v visoko rodnih plantažnih nasadih skušali popolnoma zavarovati sadno drevje pred škrlupom, zavijačem, kaparjem in drugim manj nevarnimi boleznimi in škodljivci. Po tem načrtu bo potrebno poleti škropiti 9 do 10-krat. Vzdrževane kmečke rodne nasade bomo po načrtu škropili poleti le 5 do 7 krat, kakršno bo pač vreme.

Da uspejo pri zatiranju škrlupa je najvažnejše, da ne zamudimo prvega škropljenja. Pri zatiranju škrlupa velja pravilo: »Le ne prepozno!«

Zimski trosi so že začeli izletavati iz odpadlega listja in čim se bodo v brstu razvili prvi lističi, lahko pride do okužbe. Treba je torej, da vsak sadjar takoj poškrupi sadno drevje, čim se pojavijo na drevju prvi lističi! Toplejši in zgodnejši predeli v našem okraju (obsoteljska dolina, šmarsi in konjiški predel) že škrlope, ostali okoliški pa bodo morali poškrupati čez nekaj dni. Hruške smo že škropili in sicer zato, ker so v razvoju hitrejši in ker je pri njih večji meri kot pri jablanah možna infekcija iz obolelih mladik.

Prvo spomladansko škropljenje jabolk bomo izvedli povprečno okrog 7. aprila. Tako torej lahko računamo, da bomo po našem načrtu škropili intenzivne jabolčne nasade še dvakrat v mesecu aprilu. Za prvo škropljenje pred cvetjem bomo uporabljali ali koloidna žvepla ali žveplena sredstva ali pa oboje. V vseh nasadih, kjer gojimo za plesen občutljive sorte, n. pr. jonatan, moramo škropiti s koloidnimi žvepli (cosan, thiovit, kumulus, sumpuro) in sicer v koncentraciji 0,7 %. Da bo škropljenje proti jabolčni plesni posebno učinkovito, dodajamo škropivu še sandovit v 0,1 % koncentraciji, da mu povečamo močljivost, da bolje omoči gladko listje in brstje. Če škropimo samo proti fuzikladiju, uporabljamo bakreno apno in sicer v 1 % koncentraciji. Tudi če uporabljamo žveplena sredstva, dodajamo nekoliko bakrenega apna in sicer 1 %.

10 dni kasneje bomo drugič škropili jabolka in hruške proti krastavosti. Za to škropljenje uporabljamo koloidna žvepla (0,5 %), katerim dodajamo bakreno apno (0,4 %). Kjerkoli imamo močan pojav plesni, dodajamo tudi sandovit. V tem času se večjih pojavijo že tudi listne uši ali cvetni zavijači, listne bolšice ali rdeči pajek. Če se moramo torej razen proti boleznim boriti tudi proti katerim od navedenih škodljivcev, dodamo škropivu diazinon. Diazinon uporabljamo navadno v obliki suspenzije. Do sedaj smo pri nas imeli v uporabi diazinon 5, katerega smo za to škropljenje uporabljali v koncentraciji 0,5. Letos imamo v uporabi tudi diazinon 20, katerega uporabljamo v 0,2 % koncentraciji. Če ne bo nastopilo sušno vreme, bomo v aprilu že

da že sedaj začnejo razmišljati, kje si bodo preskrbele to delovno silo. Najboljša rešitev bo, da si jih bodo same vzgojile s prakso na že obstoječih sadjarskih obratih.

Kmetijske organizacije v obrobni predelih Savinjske doline, ki so že začele z organizacijo priprav za sodobno proizvodnjo, so na pravi poti. S tem se bo dvignil življenjski standard kraja. Sadje je zelo važen kmetijski izvozni pridelek, ki bi lahko v slovenskem merilu prišel na prvo mesto. Razvijati se je

začela sadna industrija, ki se bo vzporedno s sadjarstvom izboljševala in večala. Tudi potrošnja sadja bo rastla, čim bo na trgu več sadja boljše kvalitete.

Nase planske naloge pri obnovi sadjarstva niso pretrane, ker imamo možnosti prodaje neomejene. Sadja ne bo nikoli preveč. Pogoji pa je lepo, zdravo in okusno sadje.

O napravi nasadov, izbiri sort, agrotehnik obdelovanja sodobnih sadnih nasadov pa drugič!

tretjič škropili proti škrlupu in kjer je potrebno proti jabolčni plesni. To škropljenje bo po vsej verjetnosti padlo že v čas cvetenja. Za škropljenje v cvet bomo uporabljali organske fungicide na bazi kaptana (orthocide 20 v koncentraciji 0,25), cineba (ditan ali lirotan v koncentraciji 0,50), ali koloidno žveplo v koncentraciji 0,3. Kjer hočemo zatreti tudi jabolčno plesen, škropimo z žvepleni sredstvi. Proti škropljenju v cvet ne dodajamo nobenega insekticida, da ne bi poškodovali čebel.

Mnogo več pozornosti kot do sedaj moramo posvetiti tudi mlademu sadnemu drevju, ki še ne rodi. Kasna rodnost v naših nasadih je brez dvoma posledica ne samo slabe prehrane, pomanjkljive vzgoje sadnega drevja, ampak tudi preslabe zaščite. Največji sovražnik v mladih nasadih je v naših pogojih listna uš. Zato moramo paziti, da bomo pravočasno uničili njih zalego. Predvidevamo, da bo potrebno enkrat proti koncu aprila škropiti mlado sadno drevje s sistemskimi sredstvi proti listnim ušem. Uporabljali bomo ali metasystoks v 0,1 % koncentraciji ali ekatin tudi v 0,1 % koncentraciji. Da bi istočasno zavrla razvoj fuzikladija na mladem listju, dodamo škropivu še koloidno žveplo in sicer v 0,5 % koncentraciji. Razen koloidnega žvepla uporabljamo tudi lahko druge fungicide, kot n. pr. ditan 0,3 % ali orthocide 0,25 %.

Preden se odpro cvetni popki na ribezu, ga moramo poškrupati proti listni pegavosti. Uporabljamo apno 25 ali 50 v 1 odnosno 0,5 % koncentraciji ali orthocide v 0,25 % koncentraciji. Bakreno apno je cenejše, zato mu dajemo prednost. V nekaterih nasadih je lansko leto listna pegavost popolnoma uničila listje, zato nikar ne zanemarimo tega škropljenja.

Tudi v malinjakih bo potrebno poškrupati mladice, čim bodo dosegli višino 20 cm, proti sušici in mušici z bakrenim apnom in lindanom. Pri tem škropljenju pazimo, da so mladice v redu poškrupljene. Pred cvetenjem škropljenje še enkrat ponovimo.

V aprilu bo potrebno škropiti tudi breskove nasade proti kodravosti in luknjičavosti in proti listnim ušem odnosno proti rdečemu pajku. To škropljenje na breskvah izvajamo takoj po cvetenju. Uporabljamo

naslednja sredstva: proti kodravosti in luknjičavosti orthocide 50 0,2 % ali ditan 0,3 % ali koloidno žveplo 0,3 %. Proti rdečemu pajku in listnim ušem pa dodajamo škropivu metasystox ali ekatin v 0,2 % koncentraciji ali diazinon 20 v 0,25 % koncentraciji.

V aprilu bo treba škropiti tudi slive in češplje in sicer takoj, ko bodo odcvele. V tem času škropimo proti rdečemu pajku in češpljevi grizlici, pa proti luknjičavosti in moniliji. Za škropljenje bomo uporabljali diazinon 20 v 0,25 % koncentraciji ali lindan v 0,2 % koncentraciji. Proti boleznim pa bomo dodali ditan v 0,3 % koncentraciji ali koloidno žveplo prav tako v 0,3 % koncentraciji.

Tudi v vinogradih bomo škropili takoj, ko se očesca napno, in sicer proti akarinozi in pršicam. Škropimo s koloidnimi žvepli (cosan, thiovit, sumpuro) v 0,75 % koncentraciji.

Lansko leto smo precej zanemarili škropljenje žit s herbicidi, letos moramo biti bolj previdni. Pazimo, da bomo v toplem, suhem in brezvetrnem vremenu poškrupili vsa žitna polja proti plevelom, predvsem pa žitom v kooperacijski proizvodnji. Uporabljamo agroxone 4 (4 litre na ha) ali deherban forte (2 litra na ha). Če imamo na zalogi deherban M ali korovicit ali monosan, bomo škropili le s temi v najvišjih dozah, ki jih priporoča tovarna na prospektu. Ne pozabimo takoj po škropljenju skrbno oprati škropilnice.

Če bo topla pomlad, bo potrebno škropiti tudi proti bolhačem, in sicer hmelj, lan in sladkorno peso. Uporabljali bomo diliden, pantakan, lindan ali dieldrin. Za hmelj zadostuje 15 kg prašiva na ha, za lan in sladkorno peso pa potrebujemo 20 kg prašiva za ha. Za hmeljišča posebno priporočamo bentox ali gamadin, ker sta cenejša in učinkovitejša. Paziti pa moramo, da jih uporabljamo le za hmelj in ne za poljščine, zlasti ne za krompirjeve nasade, ker puščajo ogaben vonj po trhnobi na gomoljih.

V aprilu moramo, kot vidimo, izvesti celovito vrsto najrazličnejših škropljenj in prašenj. Pazimo, da ne bomo kakega škropljenja izpustili in da bomo pravočasno naredili plan za razporeditev traktorjev, da bomo poleg škropljenja opravili tudi ostala pomladanska dela.

ZAMETEK ZADRUŽNE EKONOMIJE V KZ ŠEMPETER V SAVINJSKI DOLINI

Na področju Savinjske doline sicer že moremo govoriti o »resnih« začetkih, n. pr. pri KZ PETROVČE, PREBOLD, SMARTNO OB PAKI, BRASLOVČE, ŠEMPETER v Savinjski dolini itd., vendar kompleksna kritično-analitična razprava o tem je naloga, ki ji doslej še nisem bil kos!

Prav rad pa uporabim ta »kotičke«, da posredujem javnosti lastno ugotovitev, da so »zgrabili bika za roge« po mojem doslejšnjem v pogledu za veliko verjetnostjo, da bodo uspeli, prav v KZ Šempeter v Savinjski dolini, čeravno pogoji niso preveč »rožnati«!

Tudi je res, da so pobudniki v tem primeru upravnik KZ, tovariš VINKO JANIC, predsednik UO tovariš VINKO KOLENC, itd., vendar za vodjo te ekonomije so izbrali prav tovariša VLADA KRALJA, in »hočeš-nočeš«, VLADO KRALJ bo tisti subjekt, ki bo odgovarjal navzven in na vznotraj!

Zavoljo tega moram javno pobotiti, da vliva VLADO KRALJ vsestransko toliko zaupanja, da bo prevzeti nalogi tudi kos.

I, zakaj tudi ne bi bil?

MLAD je, leta 1955 je opravil izpite na KMETIJSKI SREDNJI SOLI v Mariboru, nato pa je — po odslužiti vojaške obveznosti — nabral določene izkušnje na KG Lava pri Celju, od 1. I. 1959 pa se nadvse uspešno udeležuje v KZ Šempeter v Savinjski dolini.

Njegova podjetnost in optimizem sta me vzpodbudila, da mu za tokrat javno želim zglede zmage in čestitam pri prvih ukrepih, z globokim prepričanjem, da bom mogel že v najbolj bližnji prihodnosti zapisati uspehe, seveda obenem z enakimi storitvami pri drugih združnih ekonomijah našega področja!

JAKA SLOKAN

Vlado Kralj
kmetijski tehnik iz Šempetra

Inž. Marovt Stane:

Čebelarstvo prihodnosti

Upravni odbor Kmetijske proizvodnje slovske zveze Zalec je na seji 16. januarja 1960 ustanovil čebelarstvo farmo.

Za zdaj je moč govoriti le o prvih začetkih uresničevanja omenjenega sklepa, prihodnost pa bo neogibno dokazala njegovo uporabnost in koristnost.

Dejavnost nekake »farme v izgradnji« bo zajela področja vsega celjskega okraja. Zavaljo tega ne bo odveč, če o tem zapišemo nekaj več tudi v »Hmeljarju«.

V vsakem modernem, posebno pa še v specializiranem kmetijstvu morajo za uspešno proizvodnjo glavnih panog uspevati tudi stranske dejavnosti. Kakor se mora n. pr. za povečanje v živinoreji hkrati povečati tudi proizvodnja močnih krmil in je treba obenem zgraditi tudi ustrezne predelovalne obrate, tako mora v modernem sadjarstvu s predelovalno industrijo biti organizirano tudi čebelarstvo.

Zavaljo ureditve velikih in intenzivnih plantaž sadnega drevja na naših družbenih kmetijskih posevkih ter tudi na tistih zasebnih obdelovalnih površinah, ki so zanje kmetovalci sklenili s svojo področno zadrugo kooperacijsko pogodbo, se bosta čedalje bolj pojavljali tudi neogibnost in sigurnost opravevanja.

To vlogo so in bodo vselej večji del opravljale čebele.

Čedalje manj je namreč »divjih« opravevalcev (n. pr. čmrljev).

Zaradi tega bodo morale čebele opravljati še večje delo.

Kako pomembne so čebele pri opravevanju sadnega drevja, sploh ni treba še kaj več poudarjati.

Poznamo že dejstvo, da čebele pri ugodnih vremenskih pogojih oplodijo tudi od 70 do 80 % vseh cvetov.

Nekateri avtorji (n. pr. dr. Zander) navaajo celo še večji delež čebel pri opravevanju sadnega drevja.

Z ustreznimi preizkusi so tudi že dokazali, da je bil pridelek sadja do 2,5 krat večji v tistih sadovnjakih, ki so v njih bile razmehčane čebelje družine, kot pa v sorodnih sadovnjakih, od katerih so bile čebele oddaljene tudi le 1 km.

Samo približno si moremo preračunati, kakšno neposredno korist nudijo čebele našemu sadjarstvu.

Vemo pa tudi, da dandanašnje »razdrobljeno« čebelarstvo z neustreznim sistemom panja nikakor ne bo kos svoji veliki nalogi v prihodnosti.

To je tudi prvi kmetijsko-strokovni razlog, da je Kmetijska proizvodna poslovna zveza Zalec na pragu novega proizvodnega leta osnovala sodobno čebeljo farmo, ki bo s svojim obsegom, sistemom panja in z načinom čebelarenja mogla ustreči vsem prevzetim zahtevam.

Naše, novo plantažno sadjarstvo bo za velike pridelke moralo imeti tudi dovolj opravevalcev, to je čebel in sicer znotraj samih sadovnjakov.

Govorimo med prvimi razlogi, da se je organizirala sodobna čebelarstva farma z novim sistemom prenosnega panja, ki bo kos vselej in zadovoljivo opraviti naloge.

Drug razlog za organizacijo sodobne čebelarstva farme je prav tako gospodarskega značaja. S tem hočemo poudariti, da je lahko čebelarjenje pomembna pridobitvena gospodarska panoga.

Proučevanje zgodovine čebelarstva v Sloveniji dokazuje, da je naše čebelarstvo s svojimi blagovnimi presežki čebeljih proizvodov

zaznavno ugodno vplivalo na splošno narodno gospodarstvo.

Samo leta 1957 je izvozno podjetje »MEDDEX« odkupilo in izvozilo v zamejstvo skoraj milijon kg medu, v vrednosti 300 milijonov deviznih dinarjev.

Torej pri vsem tem »razdrobljenem« čebelarjenju z uporabo neracionalnega sistema panja se v ugodnih letinah pokažejo že pomembni tržni presežki.

Vse kaže, da so v Sloveniji izredni naravni pogoji za razvoj čebelarstva, ki jih bomo z organiziranim in modernim čebelarstvom še bolj izkoristili.

Naši obsežni in bogati gozdovi (smreke in hoje) so v »medenih« letih neizčrpani viri za čebeljo pašo.

In, prav to pašo moramo še bolj izrabiti z večjimi in sodobnejšimi čebeljami obrati, ne da bi z ustanavljanjem le-teh kakor koli zožili ali ogrožali »življenjski« prostor zasebnih malih čebelarjev. Ti bodo mogli še naprej čebelariti in izpopolnjevati svoj »prostor«, saj bodo njihove čebele prav tako še potrebne in koristne.

Prav ta dva razloga sta odločila, da se je zamisel o ustanovitvi in ureditvi modernega čebeljega obrata letos začela tudi dejansko uresničevati.

Okrajna zadruga zveza v Celju je zapala to nalogo Kmetijski proizvodni poslovni zvezi Zalec.

Čebelarstva farma je torej že resničnost in vsa dela so že v polnem teku.

Temelj novemu čebelarstvu, ki bo delo razvijalo v vsem celjskem okraju, so dala naša družbena kmetijska posestva. Vključila so svoja čebelarstva v novo farmo. Tako bodo prenehala z dosedanjim drobnim in nerentabilnim čebelarjenjem. Obenem s tem pa so tudi ponudila novemu obratu nekako »odskočno desko« za delo.

Tako obrat že ima okrog 400 čebeljih družin.

Načrtujemo, da bomo že letos povečali število čebeljih družin od 400 na 1.000, morda celo na 1.500.

*

Pred obsežnejšim opisovanjem same organizacije, programa in načina čebelarjenja v novem obratu, pa ne bo odveč, če javnosti nekako obnovimo kratek oris zgodovine čebelarstva v Sloveniji in sedanjega stanja.

Tako bomo spoznali, da se je doslej čebelarstvo v Sloveniji razvijalo pod vplivom zahtev svetovnega trga.

Naravni pogoji za čebelarjenje so omogočali hiter razvoj v določenih obdobjih, pri slabši prodaji čebeljih proizvodov pa je zanimanje čebelarjev tudi hitro upadlo.

To dejstvo nam obenem potrjuje drug razlog za ustanovitev večjega čebelarstva obrata, ki bo omogočal cenejšo proizvodnjo in zagotovil v prihodnosti boljšo prodajo tržnih presežkov.

Že prebiranje zapiskov 200 letne zgodovine čebelarstva dokazuje, da je bilo čebelarstvo na Slovenskem že doslej zelo razvito.

Velika poraba medu za sladilo in medicine je usmerjalo čebelarenje takrat na proizvodnjo medu.

V tej dobi se je čebelarstvo na Slovenskem tudi najbolj razmahnilo. Na »cesarski« tehtnici v Ljubljani so samo iz bivše Kranjske dežele letno natehtali od 350 do 400 ton odkupljenega medu.

Podatki kažejo, da je bilo takrat na področju bivše Kranjske okoli 90.000 naseljenih panjev.

Med prvo in drugo svetovno vojno letni odkup iz vse Slovenije ni dosegel takratne količine proizvedenega medu.

Takrat je bila tako imenovana »zlata Janševa doba«, ki je sloves in modernost takratnega slovenskega čebelarjenja prenesla daleč izven meja bivše Kranjske dežele.

Anton Janša je tudi pisec prvih pomembnejših pisanih strokovnih nasvetov za čebelarjenje.

Vse do industrijske proizvodnje sladkorja in zamenjave drugih alkoholnih pijač z medico je čebelarstvo na Slovenskem zelo uspevalo in se tudi nenehno razvijalo.

S proizvodnjo sladkorja pa se je zanimanje za med zaznavno zmanjševalo.

Zavaljo tega je tudi čebelarstvo na Slovenskem čedalje bolj nazadovalo.

Leta 1869 je bilo na Kranjskem le še okrog 25.000 čebeljih družin. Zdravilna moč medu in posredna vrednost čebel za kmetijstvo še takrat nista bili znanstveno raziskani in popularizirani.

V tem kritičnem obdobju pa se je zelo razvilo čebelarstvo v sosednjih slovenskih predelih. Čebelarji teh predelov so iskali nove, dobre pasme čebel. Tako so odkrili našo »kranjsko sivko«, ki je zaradi svojih dobrih lastnosti hitro osvojila zanimanje čebelarjev tudi v zamejstvu.

Takrat se je odprla trgovina z živimi čebelami.

Ta trgovina je »cvetela« kakih 40 let, od 1870 do prve svetovne vojne.

Samo čebelar Mihael Ambrožič je v dobi svojega čebelarjenja izvozil nad 70.000 živih čebeljih panjev (rojev).

Pri tej vrsti čebelarjenja se je tudi spremenila vsebina takratnega »kranjskega«.

V »Janševi« dobi, pri čebelarjenju na med, je dajal »kranjič« okoli 40 litrov medu, med tem ko se je v dobi trgovine z živimi čebelami zmanjšala povprečna proizvodnja medu »kranjskega« na leto na 25 litrov.

Uveljavil se je tako imenovani »trgovski kranjič«.

Do te dobe so se s čebelarjenjem ukvarjali le kmetje. Zaradi donosne trgovine s čebelami pa so se začeli polagoma zanimati tudi meščanski krogi. V tej dobi je nastala prva čebelarstva organizacija na Slovenskem, ki je hkrati izdajala tudi svoje glasilo v nemškem in slovenskem jeziku.

Tretja doba Slovenskega čebelarstva se je začela nekako pred 50 leti in traja še danes.

Ta doba je nekakšna kombinacija načinov čebelarjenja v prvi in drugi dobi na Slovenskem, to je čebelarjenje na proizvodnjo medu in proizvodnjo rojev, oziroma matic.

Poudariti moramo, da je čebelarstvo nad vse važno posredno tudi za splošno kmetijstvo.

Z vsestranskim proizvodnim namenom čebelarjenja je nastal tudi nov sistem panja. Po vzorcu panja, ki so ga uporabljali v Nemčiji, je nastal pri nas panj s premičnimi satniki z večjo površino, kot do takrat.

Izumitelja novega panja sta Frančišek Rojina in Anton Znidaršič. Ta panj imenujemo s kratko »AŽ« panj, ki je postal nekaj simbol slovenskega naprednega čebelarjenja.

Čebelarjenje s »kranjičem« pa se je začelo zaznavno zmanjševati.

*

To je le kratek, surov oris sicer zelo zanimive zgodovine slovenskega čebelarstva, ki pa že sam po sebi potrjuje staro in močno tradicijo čebelarstva v Sloveniji.

V novejši dobi je za slovensko čebelarjenje značilno, da zelo niha navzgor in navzdol.

To nihanje pa ni morda posledica slabše prodaje čebeljih proizvodov, marveč je izključna posledica drobnega in nerentabilnega čebelarstva, ki nanj na moč vpliva in ga tudi »zaniha« vsaka slabša letina.

V prid ustalitve te važne in koristne pangoje tudi ni več prej toliko cenjen sistem »AŽ« — panja, ki zahteva preveč dela, je nepokreten, premalo pa omogoča razvoj čebeljih družin.

Posledica vsega tega je velika nestalnost našega čebelarstva.

Le nekaj števil!

Leta 1933 je statistični popis pokazal 71.957 naseljenih panjev. Leta 1938 že 85.311 družin.

Zaradi posledic druge svetovne vojne in hude zime 1946-47 se je število čebeljih družin zmanjšalo celo na 50.132 panjev.

UGODNO PRODAM

1. rabljene hmeljevke,
2. sušilnico za hmelj (6 m²) in
3. leseno uto, pokrito z opeko (4 × 10 m).

ŠOSTER JANKO
Petrovče 90

Že leta 1951, po nekaj dobrih letinah, pa se je rekordno povečalo slovensko čebelarstvo: na 89.020 naseljenih panjev.

Leta 1953 se je število spet zmanjšalo na 76.000, leta 1955 pa povečalo znova na 80.076 panjev itd.

Zadnja leta pa nasploh opazamo nenehno zmanjševanja števila čebeljih družin.

Sorazmerno z nihanjem števila panjev navzgor in navzdol je različen tudi pridelek medu in voska.

Povprečen pridelek medu niha v teh letih od 5 do 10 kg na »AŽ« — panj, oziroma, od 300 do 400 ton letnega tržnega presežka.

Najmanjši pridelek je bil leta 1951, saj je znašal samo 292 ton.

Največji pridelek pa je bil leta 1950, ko so

naši čebelarji proizvedli 724 ton medu in leta 1957, s pridelkom okoli 900 ton.

Voska smo pridelali največ pred vojno (»kranjiči«), medtem ko se je proizvodnja po vojni zelo zmanjšala. Dosegla je letno le od 10 do 15 ton tržnega presežka.

Kljub vsemu temu pa ne moremo trditi, da je čebelarstvo nerentabilno. Ne glede na posredno korist v kmetijstvu, moremo ugotovljati rentabilnost pri tistih naših čebelarjih, ki jih moremo poimenovati že za »profesionalce«, ki tudi pri slabših letinah razumno čebelarijo. Le čebelarjenje s premajhnim številom čebeljih družin, z neustreznim sistemom panja, s preskromnim izkoriščanjem virov paše, je za nas lahko nerentabilno.

Morda bo — kdor koli — dejal, da je majhni proizvodnji vzrok prenaseljenost čebeljih družin v Sloveniji.

Dodajmo še nekaj statističnih podatkov.

Znabitni imajo vzhodne države manjšo naseljenost kot Slovenija, pa imajo vendar vse srednjevropske in zahodne države precej večje povprečno število čebeljih družin na 100 ha skupne površine.

V Sloveniji je na vsakih 100 ha površine ca. 3,8 panjev, v Nemčiji 5,3, v Čehoslovaški 5,6, v Švici pa 8,10 panjev.

Slovenija pri svojih bogatih naravnih virih paše še zdaleč ni prenaseljena.

Izboljšati bo treba le organizacijo čebelarstva, zamenjati sistem panja in bolje izkoriščati bogate vire paše.

O tem in o načinu čebelarjenja v prihodnosti pri nas pa bomo objavili ustrezen sestavek v prihodnji številki »Hmeljarja«!

Inž. Tone Wagner:

Kemični sestav hmelja letnika 1959

Kemični sestav hmeljnega storžka je odvisen od mnogih činiteljev. Glavne sestavine so grenične smole. Količina teh zavisi od sorte, klime, tal, obdelave in ostalih činiteljev proizvodnje.

Savinjski Golding ima to značilnost, da je razmerje med humulonom in lupulonom zelo ozko.

Večletno povprečje (glej članek inž. J. Petrička: »Kemične karakteristike hmelja letnika 1957 in 1958«) znaša za humulon 7,6 %, a za lupulon 7,3 %.

Ob pomanjkanju vlage za časa vegetacije pa tvorba humulona zaostaja. Tedaj je navodno manj skupnih smol in od njih zlasti humulona! Kot primer moremo uporabiti leto 1958, ko je znašalo povprečje skupnih smol 14,9, a humulona le 6,6 %!

Za določitev kemične vrednosti hmelja letnika 1959 hmeljarskega področja v celjskem okraju smo sistematično vzeli 106 vzorcev. Vzorec smo vzeli pri hmeljarjih na sušilnicah oziroma skladiščih. Vzorci so bili analizirani po Völmeru in so bile določene te-le komponente: vlaga, skupne smole, mehke smole, humulon, lupulon, trde smole ter izračunani grenična in antiseptična vrednost.

Navajanje vsega materiala, ki smo ga med proučevanjem dobili, bi bilo preobsežno, zavoljo tega se bomo v nadaljnjem omejili le na grupna povprečja in nekatere posebne primere.

Kemične karakteristike hmelja letnika 1959 določene na podlagi analiz 106 sistematično vzeti vzorcev so:

	Povprečje	Od—do
Skupne smole	16,78	14,42—19,30
Mehke smole	15,55	13,59—18,17
Humulon	7,90	6,15— 9,21
Lupulon	7,65	6,71— 8,96
Trde smole	1,25	—
Grenična vrednost	8,58	7,02—10,20
Antiseptična vred.	10,54	8,78—12,19

Če primerjamo te podatke s podatki prejšnjih let, lahko zaključimo, da je hmelj letnika 1959 po svojih kemičnih karakteristikah nad povprečjem!

Razmerje med humulonom in lupulonom je H:L = 1,05 : 100.

Količina trdih smol, ki so v pivovarstvu nezaželene, pa je pod večletnim povprečjem (1,58 %)! Če primerjamo kemične lastnosti posameznih letnikov, tedaj ugotovljamo predvsem vpliv vremenskih razmer posameznih let na količino kemijskih sestavin hmeljskega storžka in njihovo razmerje.

Znano je, da je od vremenskih razmer odvisna tvorba smol, zlasti humulona!

Pomanjkanje vlage in hkratna nadpovprečna toplota ozračja povzročata, da rastlina prehitro zori in pri tem ne doseže dovoljne količine hmeljskih smol.

Vremenske razmere leta 1959 so bile v primerjavi z dolgoletnim povprečjem take-le:

Mesec	Povprečna temp.		Padavine	
	1959	dolg. povpr.	1959	dolg. povpr.
April	10,3	9,3	74,6	98,0
Maj	13,9	14,4	176,0	111,0
Junij	17,5	18,4	180,0	123,0
Julij	20,5	20,2	108,5	111,0
Avgust	18,1	19,1	217,7	109,0
Vsota pad.	—	—	756,8	552,0

Količine padavin so bile v vseh mesecih vegetacije, razen v aprilu in juliju, nad dolgoletnim povprečjem, medtem ko je temperatura nihala okoli večletnega povprečja!

Ob primerni oskrbi se je rastlina lahko normalno razvijala in dozorela.

V takih naravnih razmerah so se lahko tudi izkazale sortne značilnosti v kemični sestavi.

Mimo vremenskih razmer pa tudi drugi faktorji vplivajo na količino smol. Med njimi sta lega in tla!

Glede na nje smo ožji hmeljarski rajon razdelili na 3 enote: ravnino ter obrobni in gričevnati rajon.

V vsakem rajonu so bili vzeti vzorci sorazmerno s številom hmeljarjev in s površino hmeljišč!

Ravninski predel nam predstavlja napolvino Savinje in pritokov od Letuša in Vranskega do Celja.

Obrobni predel se razprostira ob robu

ravnine, in hmeljarstvo je v njem manj zastopano kot v ravninskem predelu.

Gričevnati predel pa zavzema višje lege, ki se dvigajo na obeh straneh ravnine.

Podatki o kemičnih lastnostih hmelja po posameznih predelih so prikazani v tabeli. Kljub temu, da se povprečne vrednosti vseh treh predelov med seboj razlikujejo, ne moremo trditi, da je to značilno!

Količina skupnih smol in humulona sta si v pozitivni odvisnosti. Pri primerih z velikim odstotkom smol smo ugotovili tudi velik odstotek humulona in narobe!

Količina smol je velika zlasti pri hmelju, ki je rasel na propustnih, srednje težkih tleh.

Pod 7 % humulona smo ugotovili pri vzorcih hmelja, ki je uspeval na težjih, slabopropustnih tleh.

Največja vrednost skupnih smol je znašala 19,50 % in ustreznost odstotek humulona je bil 9,21 %!

Najmanjša vrednost pa je v nižinskem predelu bila 14,42 % skupnih smol in 6,41 % humulona! Vzrok te majhne vrednosti je mikrolokacija hmeljišča, ki je ogroženo po visoki talni vodi, kar negativno vpliva na pridelek in kemično sestavo.

Mimo vrednosti, ki jih navajajo tabele, smo analizirali še hmeljske vzorce z ostalih predelov celjskega okraja. Njihove vrednosti smo uporabili za izračunavanje povprečja.

Mimo vremenskih in talnih razmer tudi ostali faktorji vplivajo na kemični sestav hmelja, n. pr. gnojenje in obdelava! Vendar je njih vpliv zdaleč bolj kompliciran kot prvih dveh! Glede na to nam bodo nadaljnja raziskavanja mogla dati odgovor.

Tabela: Kemične lastnosti hmelja letnika 1959 po predelih:

Predel	V suhi snovi je %						Število vzorcev	
	skupnih smol	mehkih smol	humulon	lupulon	trde smole	GV		
Ravninski	16,62	15,38	7,89	7,49	1,24	8,52	10,38	46
Obrobni	17,11	15,89	8,15	7,70	1,26	9,00	10,72	24
Gričevnati	16,36	15,25	7,44	7,78	1,14	8,59	9,98	25

»ZORKA«

ŠABAC · MOŠA PIJADE 41

PREDSTAVNIŠTVO
LJUBLJANA

na moč priporoča

kmetovalcem na slovenskem hmeljarskem področju

umetna gnojila · kisline · tehnične kemikalije

elektrolitski cink

Vse za varnost prometa na javnih cestah!

Pri nas v Sloveniji število motornih in drugih vozil, hkrati tudi koles nenehno narašča in s tem tudi promet, ki je glede na uporabnike cest zelo pester, saj vemo, da uporabljajo naše ceste mimo pešcev, ki jih je največ, te javne ceste mopedisti, vozniki z motornimi ter vprežnimi vozili vseh vrst.

Statistika pravi, da je bilo pri nas konec minulega leta 45.000 motornih vozil!

Kazno je, da je v Sloveniji že nad 500.000 koles, 14.000 ali morda več mopedov in okoli 50.000 vozil.

Vsa ta vozila so domala nenehno na cestah. Temu številu pa moramo prišteti več deset tisoč raznih motornih vozil iz naših bratskih republik, enako pa seveda tudi vsa vozila zamejskih turistov!

In, število teh zamejskih turistov čedalje hitreje raste!

Omenimo samo številklo iz minulega leta 1959!

Naši obmejni organi so na obmejnih blokkih zapisali okoli 110.000 zamejskih motornih vozil!

Nenehno naraščanje števila teh vozil pa bi ne smelo biti hkrati že tudi vzrok nenehnemu naraščanju prometnih nesreč z zelo hudimi posledicami!

Povsem razumljivo je, da si prav vsi želimo hitrega in varnega prometa po naših cestah!

Če hočemo (in moramo!) doseči, moramo storiti vse, da zagotovimo:

previdnost, obzirnost in treznost pri upravljavcih teh vozil!

Na našo družbeno nesrečo temu doslej še ni tako!

Nesporno dejstvo je, da so na našem področju pešci in kolesarji najštevilnejši uporabniki cest.

V Sloveniji imamo nad pol milijona koles!

Mimo tega uporablja kolesa za prevoz v Sloveniji domala vsaka druga oseba!

Moremo upravičeno pričakovati, da se bo število še precej povečalo.

To je prav!

Ni pa prav, če ta kolesa uporabljamo nepravilno!

Kolesarji večji del sploh ne poznajo prometnih predpisov!

Vozijo se s kolesi, ki niso tehnično urejena, brez luči, brez odbojnega stekla zadaj in brez zavore na zadnjem kolesu!

Precej kolesarjev vozi neprevidno, ne upoštevajo prednosti na križiščih itd.

Med največja zla pa je šteti vinjenost kolesarjev!

Naj velja geslo: »ČE PIJEŠ, NE VOZI! ČE PA VOZIŠ, NE PIJ!«

Leta 1959 je bilo v Sloveniji 5325 prometnih nesreč, leta 1958 pa 4304!

Pri teh nesrečah je bilo 245 smrtnih primerov, 1702 s posledicami in 2280 z lažjimi posledicami!

BILANCA JE TOREJ KATASTROFALNA!

Rešitev je le: **NAJVEČJA PREVIDNOST! PREUDARNOST! 100 ODSOTNA TREZNOST!**

KOMISIJA ZA PROPAGANDO IN VARNOST LOKALNEGA PROMETA PRI OBČINSKEM LJUDSKEM ODBORU ŽALEC

Kolesar, na cesti nisi sam!

Nad 60 000 motornih vozil, nad pol milijona koles, deset tisoči vprežnih voz, vse več tujih motornih vozil in množice pešcev, so še s teboj na cesti!

Promet na cestah hitro narašča. Vedno večji promet in hitrost vozil zahteva od vsakogar:

UPOŠTEVANJE PREDPISOV, DISCIPLINO IN PREVIDNOST!

Lani je bilo v Sloveniji že čez 5300 nesreč. Pri teh je bilo 250 mrtvih, 4000 teže in še več laže poškodovanih. Med njimi 60 mrtvih, čez 1000 težko poškodovanih in še več laže poškodovanih kolesarjev. Vzroki številnih kolesarskih nesreč: neprevidno zavijanje čez cesto na levo, vinjenost, vožnja

brez prednje ali zadnje luči, neupoštevanje prednosti na križiščih, neprevidnost, lahkomiselnost in podobno.

KOLESARJI! Na cesti niste sami! Na njih so še tisoči hitrejših vozil! Vozite disciplinirano in previdno. Vsak uporabnik ceste naj po svojih možnostih prispeva, da bo letos na naših cestah manj nesreč.

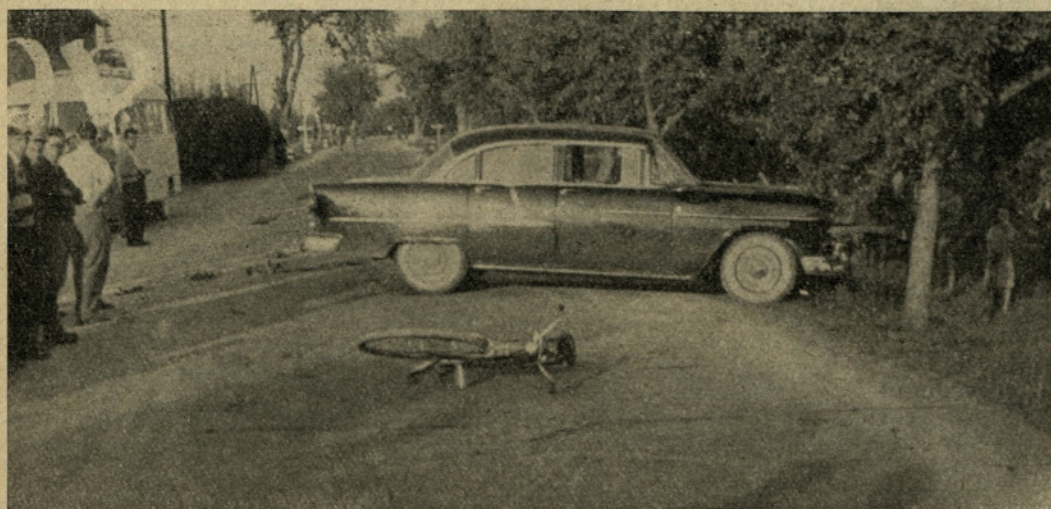
— Ne zavijajte na levo, dokler se niste prepričali, da je cesta prosta; dajte pravočasno znak z roko, da boste zavijali.

— Ne vozite kolesa, če ste pili alkohol.

— Ne vozite brez luči! Pomnite: rdeče odbojno steklo — mačje oko — na zadnjem blatniku je vaša varnostna luč!

— Ne vozite z odprtim dežnikom v roki!

— Ne obremenjujte krmila s prtljago, ne

Strahovite posledice neprevidne vožnje v Šent Rupertu v Savinjski dolini pred leti!

vozite velikih in dolgih predmetov; ne vozite otroka na prtljažniku!

— Ne izsiljuj prednosti!

Starši! Vključujte otroke v šolske kolesarske krožke, kjer se bodo naučili voziti disciplinirano in pravilno. Ne puščajte jih s kolesom na prometne ceste, če niste prepričani, da vozijo dobro, previdno in da poznajo prometne predpise.